

ŠTEVILKA 6

LETNIK XXXVI

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE V LJUBLJANI

V LJUBLJANI, DNE 15. JUNIJA 1935

VSEBINA:

Kaj pravijo zadrage o zaščiti kmeta? — Nova ruska kmetijska zadruga. — Sovjetski kmet postaja kapitalist. — Banovinski davki, takse in doklade. — Zadrugne gostilnice in obrtni zakon. — Iz našega zadrugištva. — Zadrugištvo v inozemstvu. — Gospodarstvo. — Pravo.

Priloga „Narodnega Gospodarja“ št. 6., I. 1935.

Za vsa objavljena vabila, pri katerih ni izrecno drugače določeno, velja določba: Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in pri istem dnevnem redu drugi občni zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov.

Redni letni občni zbor Hranilnice in posojilnice v Cerkljah ob Krki, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 23. junija 1935 ob 7 zjutraj v uradnih prostorih. Dnevni red: 1. čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. poročilo načelstva in nadzorstva. 3. sklepanje o podporah. 4. pooblastilo tajniku za podpisovanje potrdil o prejemkih v smislu § 24 zadrugišnih pravil. 5. odobrenje računskega zaključka za poslovno leto 1934. 6. sprememba pravil.

Občni zbor Kmetijske zadruge v Dolu pri Hrastniku, r. z. z. o. z., se bo vršil 14. julija 1935 v Društvenem domu. Dnevni red: 1. čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. poročilo načelstva in nadzorstva. 3. odobritev računskega zaključka za l. 1934. 4. čitanje revizijskega poročila. 5. slučajnosti.

Občni zbor Kmečke Hranilnice in posojilnice v Gornji Lendavi, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 23. junija 1935 ob 1 uri popoldne v svojih posojilniških prostorih. Dnevni red: 1. čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. poročilo načelstva in nadzorstva. 3. odobrenje računskega zaključka za l. 1934. 4. volitev načelstva in nadzorstva. 5. slučajnosti.

Izredni občni zbor Konzumne zadruge v Hrastniku, r. z. z. o. z., se bo vršil v ponedeljek dne 17. junija 1935 ob 18 v prostorih g. Karla Logarja v Hrastniku. Dnevni red: 1. likvidacija zadruge. 2. izvolitev likvidatorjev. 3. slučajnosti.

Občni zbor Zadrugne elektrarne v Izlakah, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 23. junija 1935 ob 8 uri v Zadrugnem domu v Izlakah. Dnevni red: 1. poročilo načelstva in nadzorstva. 2. odobritev račun. zaključka za l. 1934. 3. revizijsko poročilo. 4. volitev načelstva in nadzorstva. 5. slučajnosti.

BLAGAJNA ognjevarna, se prodaja; brez podstavka meri 90 × 53 cm (odprtina), trezor 28 × 50 × 53, spodnji prostor 60 × 53 cm.

Natančnejše podatke je dobiti pri

ZADRUŽNI ZVEZI V LJUBLJANI

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Mežici, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 30. junija 1935 ob 10 uri v društveni sobi pri Kevpu. Dnevni red: 1. čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. poročilo načelstva in nadzorstva. 3. potrjenje računskega zaključka za leto 1934. 4. slučajnosti.

Občni zbor Stavbne zadruge „Katoliški dom“ v Mežici, r. z. z. o. z., bo dne 30. junija 1935 ob 11 uri v društveni sobi pri Kevpu. Dnevni red: 1. čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. poročilo načelstva in nadzorstva. 3. potrjenje računskega zaključka za leto 1934. 4. slučajnosti.

41. redni občni zbor Okrajne posojilnice v Radečah pri Zidanem mostu, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 23. junija 1935 ob 3 pop. v zadrugi pisarni. Dnevni red: 1. poročilo načelstva in nadzorstva. 2. odobrenje račun. zaključka za l. 1934. 3. nadomestna volitev načelstva. 4. volitev nadzorstva. 5. slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Rakitni, r. z. z. n. z., se bo vršil v nedeljo 23. junija 1935 ob 1/2 3 popoldne v župnišču v Rakitni. Dnevni red: 1. čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. poročilo načelstva in nadzorstva. 3. potrjenje račun. zaključka za l. 1934. 4. volitev nadzorstva. 5. slučajnosti.

16. redni občni zbor Električne zadruge za Sp. in Zg. Šiško v Sp. Šiški, r. z. z. o. z., se bo vršil v nedeljo 23. junija 1935 v šolski sobi deske ljudske šole v Sp. Šiški, pritrilje levo, ob 9 popoldne. Dnevni red: 1. čitanje revizijskega poročila Zadrugne zveze. 2. čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 3. poročilo načelstva o poslovanju zadruge. 4. poročilo nadzorstva. 5. odobritev račun. zaključka za leto 1934. 6. poročilo načelstva o položaju, v katerem se nahaja zadruga z ozirom na lanski sklep občnega zbora o prodaji omrežja mestni občini ljubljanski. 7. slučajnosti. — Računski zaključek za leto 1934 je od dneva te objave razgrnjen v zadrugi pisarni zadrugišnikom na vpogled.

Letni občni zbor Kmetijskega društva v Strohlinju, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 23. junija 1935 ob 4 popoldne pri Adamovcu v Strohlinju. Dnevni red: 1. poročilo načelstva in nadzorstva. 2. odobritev računskega zaključka za l. 1934. 3. sprememba pravil. 4. dolg Jakoba Markiča. 5. slučajnosti.

Redni občni zbor Hranilnice in posojilnice v Svečini, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 23. junija 1935 ob 3 popoldne v uradnih prostorih. Dnevni red: 1. čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. poročilo načelstva in nadzorstva. 3. odobritev račun. zaključka za l. 1934. 4. čitanje revizijskega poročila. 5. volitev načelstva in nadzorstva. 6. slučajnosti.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“ V LJUBLJANI.

Člani „Zadruž. zveze“ dobivajo list brezplačno. Cena listu za nečlane po 25.— Din na leto, za pol leta 12-50 Din.
Cena inseratov po dogovoru. — Izhaja 15. dne vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo.

Kaj pravijo zadruge o zaščiti kmeta?

(Nadaljevanje.)

Rešitev v ozdravljenju gospodarstva.

Zelo pogosto je mnenje, da se vprašanje kmetijskih dolgov ne more reševati zase, temveč le v zvezi z izboljšanjem splošnega gospodarskega položaja. Tako piše Kmečka posojilnica v Središču: „Ako ni možnosti, da se splošno gospodarsko stanje preukrene k izboljšanju, potem so vsi načrti ničevi. Pri naši zadrugi je približno za dve tretjini dolžnikov vsaka zaščita in vsak odplačilni načrt brez pomena, ker oni plačujejo, kolikor pač zmorejo. Med ostalo tretjino so pa različni tipi. Eni so se lahkomišljeno na več strani zadolžili in so na robu propada. Drugi so taki, ki v teh težkih časih zmorejo komaj za golo življenje in čakajo boljših časov. Tretjič so vmes taki, ki se za dolgove namenoma ne brigajo in trdijo, da jih ne bo treba nikdar plačati. — Vsi ti slabi dolžniki so pa itak pod mogočno zaščito, ki drži brez uredb in pravilnikov, t. j. pod zaščito nizkih cen nepremičnin. Kaj pomaga tožba in eksekucija, ko pa kupnina, če se kupec sploh najde, krije komaj sodne in odvetniške stroške.“

Prepustimo zaščito zadrugi!

Kot druge posojilnice, se proti zaščitni uredbi izjavlja tudi posojilnica v Šmartnem

na Paki: „Najbolje bo, da se uveljavijo pogodbe, to je pravice in dolžnosti glasom zadolžnice. Zadruga odnosno nje uprava bo že sama potem odločevala, kedaj in kako bo od takega dolžnika izterjevala obresti in dolg, kolikšne obresti in v katerem času.“

Isto stališče zastopa tudi posojilnica na Teharjih: „Naj se prepušča posojilnicam samim, kako bodo izterjavale dolgove. Niti ena zadružna posojilnica ni doslej izterjavala brez zelo važnih in tehtnih razlogov terjatev od kmečkih dolžnikov preko njihovih možnosti. Ravno tako brez krivde dolžnika ni zadruga niti enega dolga terjala sodnijskim potom, tem manj seveda spravila kakega člana-dolžnika v uboštvo.“

Neskladnost med cenami industrijskih in kmetijskih proizvodov.

Poleg drugih tudi posojilnica v Zdolah vidi, da se vprašanje kmečkih dolgov ne da reševati zase, ampak le v zvezi z vprašanjem cen kmetijskih pridelkov: „Dokler kmet ne bo mogel svojih pridelkov vnovčiti po cenah, ki bi bile v pravem razmerju s cenami industrijskih proizvodov, dotlej je neizvedljiv vsak odplačilni načrt. Zato je potrebno, da priskoči v prvi vrsti na pomoč država.“

Prisilna poravnava med vlagatelji in dolžniki.

Najbolj originalen in obenem že precej podrobno izdelan je predlog Ljudske posojilnice v Brežicah, ki predlaga neke vrste prisilno poravnavo med dolžniki in vlagatelji denarnih zavodov na ta način, da se potom naredbe odpišejo hranilne vloge. Ta odpis bi znašal pri majhnih vlogah majhne procenete i. s. od 1—20 %. Pri največjih vlogah bi znašal odpis celô 50 %. Tako-le razlaga in utemeljuje posojilnica svoj predlog: „Vsi dolžniki, zaščiteni ali nezaščiteni, so vsled padca cen posestev, stavb, živine in pridelkov več ali manj prezadolženi, tako da jih z raznimi obročnimi plačili po odplačilnih načrtih ni mogoče rešiti. Vrednost navedenih stvari je padla povprečno 33 % napram nakupni ceni v času, ko so se zadolžili. — Če hočemo računati na povratak normalnih in solidnih razmer, je to mogoče le z delno razdolžitvijo vseh dolžnikov, ne le kmečkih. Vsem dolžnikom brez izjeme bi morala priskočiti na pomoč država, državni in drugi denarni zavodi, kakor tudi zadruga. — Denarni zavodi in zadruga razdolžijo dolžnike v lastnem delokrogu s tem, da pritegnejo k sanaciji dolžnikov vse vlagatelje po gotovem ključu. Večina vlagateljev bo radevolje pripravljena priskočiti dolžnikom na pomoč z delnim odpisom vlog, zlasti če bo potem nastopilo odtajanje zamrznjenih vlog. — Zato predlagamo naj bi se naredbenim potom vse vloge odpisale po naslednjem ključu:

do Din 1.000	1 % odp.	do Din 20.000	8 % odp.
„ Din 2.000	2 % „	„ Din 25.000	9 % „
„ Din 4.000	3 % „	„ Din 30.000	10 % „
„ Din 6.000	4 % „	„ Din 35.000	12 % „
„ Din 8.000	5 % „	„ Din 40.000	14 % „
„ Din 10.000	6 % „	„ Din 50.000	16 % „
„ Din 15.000	7 % „	„ Din 75.000	18 % „
		„ Din 100.000	20 % „

Od 100.000 Din naprej pa do 2.000.000 — dinarjev se za vsakih 100.000 Din računa

1 % odpisa več. Pri vlogah nad 2.000.000 dinarjev se odpiše 50 %. — Skupna vsota pridobljenih odpisov se pri vsakem zavodu porabi po gotovem ključu za odpis dolžnikov. V kolikor posamezni denarni zavod ne bi potreboval vseh odbitkov za lastne dolžnike, bi jih moral odstopiti državi, da jih razdeli drugim zavodom.“ — Poleg tega zadruga predlaga, naj bi država stavila na razpolago privatnim denarnim zavodom in posojilnicam potom svojih privilegiranih zavodov po nizki obrestni meri zadostna sredstva, da bi vsi zavodi postali likvidni. Najbolj namreč škoduje zavodom in povzroča nezaupanje med ljudstvom njih nelikvidnost. Potem bodo nastopile po mnenju posojilnice ugodne posledice: Nezaupanje vlagateljev bo prenehalo, denarni zavodi bodo normalno poslovali, brezposelnost bo padla, dolžniki bodo znižano posojilo v stanu odplačevati, tudi država bo na boljšem, ker bodo zopet redno pritekali davki, takse in drugi dohodki.

Poboljšanje cen kmetijskih pridelkov.

Tudi Mariborski kreditni zavod vidi ključ rešitve v izboljšanju cen kmečkih pridelkov: „V splošnem smo pa mnenja, da je brezpomembno razpravljati o vprašanju odplačevanja kmečkih dolgov, ako se kmetu ne zagotovi eksistenčni minimum s poboljšanjem cen za njegove pridelke in poleg eksistenčnega minima še oni prebitek, da more izpolniti svoje obveznosti kot dolžnik.“

Pomen rednega plačevanja.

Po sedanjem dolgotrajnem moratoriju bo težko pripraviti dolžnike do tega, da bi zopet redno plačevali. Na to opozarja posojilnica v Št. Vidu pri Ptuj: „Odplačevanje kmečkih dolgov naj bi se uredilo individualno. Ne more biti namen posojilnice, da bi sedaj skušala v čim večji meri izterjati svoje

dolgove, temveč hočemo sedaj navediti dolžnike k rednemu plačevanju. Nikakor ne gre, da ščitimo dolžnika, ki ima denar za pijančevanje in kvartanje v gostilnah. Zopet pa nočemo siliti k plačevanju reveža, ki ga zasleduje nesreča, tako da ne bi prenesel odplačevanja po kakem rednem načrtu. **Glavni pogoj pa mora biti redno plačevanje vsaj tekočih obresti.** V tistem trenutku, ko bodo dolžniki znali, da je odplačilni načrt za več let, bodo zopet odlagali plačilo kot doslej, češ saj ni nujno takoj plačati.“ — „Obresti se morajo brezpogojno naprej plačati. Ne gre pa, da bi se določale že vnaprej kakšne vsote za odplačevanje glavnice, kar more in mora biti odvisno le od letine in pa od cen, ki jih kmet doseže za svoje pridelke. Izkušnja nas uči, da določanje obrokov na glavnico vnaprej ni uspelo.“

Zaščitimo vlagatelja!

Da se dandanes enostransko poudarjajo in čuvajo samo interesi dolžnikov, to občuti tudi posojilnica v Velikih Dolencih: „Mortatoriji naj prenehajo. Naj se določi obrestna mera kakorkoli mala, a naj se dâ tudi izterjati. Vsaj nekaj naj dobijo posojilnice v roke, da dajo na razpolago vlagateljem. Vlagatelji prosijo, mi pa dolžnikov ne moremo stisniti. **Vlagatelje bi bilo potrebno ravno tako ščititi kakor dolžnike. To je vse kmečki denar.** Razlika je ta, da je dolžnik kupil, zidal na kredit, **vlagatelj pa je štedil, da bi kupil in zidal.** Je torej tudi neke zaščite vreden.“

Proti nemarnim dolžnikom.

Neutemeljena je zaščita denarnih dolžnikov, ki dobijo drugo zaščito še v zavlačevalnem postopku pri sodiščih, kot piše posojilnica v Smledniku: „V načrt mora priti tudi jasna določba, da se proti nemarnim dolžnikom lahko postopa sodnim po-

tom, in da morajo sodišča s hitrim postopkom pomagati zadrugam proti takim dolžnikom. Pri sodiščih pa se je sedaj uvedla praksa, da se izterjanje zavlačuje.“

Država naj prevzame kmečke dolgove.

Rešitev vprašanja kmečkih dolgov je tako težka in obsežna, da brez državne intervencije ni rešitve. Posojilnica v Št. Vidu nad Ljubljano pravi: „Večina kmetov ne more niti zmagovati obresti, kaj šele, da bi kmetje v tem času odplačevali svoje dolgove.“

Možnost vnovčenja lesa.

Cene kmečkih pridelkov so strašno nizke, a niti po teh nizkih cenah nekaterih pridelkov ni mogoče vnovčiti, kot n. pr. lesa, kakor piše posojilnica v Loškem potoku: „Napravili smo načrt za naše razmere. Gotovo pa je, da ga kmetje ne bodo držali, če ne bodo mogli vnovčiti lesa. Potem bodo naprodaj vse kmetije.“

Zmeda radi izprememb.

Ponovne spremembe uredb o zaščiti so povzročile zmedo. Radi te zmede so kmetje manj plačevali kot bi bili sicer, tako piše posojilnica v Poljanah: „Upoštevati je namreč treba, da za leto 1934 ni bilo niti polovico obresti poravnanih. Kljub temu pa ne gre delati razliko med onimi, ki so obresti za leto 1934 poravnali in med onimi, ki jih niso. Po večini niso sami krivi, ker nekaterim res ni bilo mogoče plačati, drugi pa so bili zbegani vsled množice uredb, katerih vsaka je kaj drugega predpisovala. Tako so tudi najbolj redni plačniki prenehali s plačevanjem.“

Za sedaj naj plačajo obresti.

Mnoge posojilnice so mnenja, da smo v tej krizi lahko veseli, če kmečki dolžnik odplačuje vsaj tekoče obresti, tako tudi posojilnica na Vačah: „V našem okolišu imamo

komaj 5% takih dolžnikov, ki bi mogli v sedanjem stanju poleg obresti plačevati še obroke. Dvigne naj se cena kmečkim pridelkom, potem bodo mogli dolžniki odplačevati glavnico.“

Nagrada za vestne dolžnike.

V zanimivem in obširnem poročilu predlaga posojilnica pri Sv. Ani v Slovenskih goricah nagrado vestnim dolžnikom v znižanju obrestne mere: „Dolžniki, ki bi plačali obresti in obrok na glavnici vsako leto do 1. marca, dobijo 1% popusta na obrestih za dotično leto. Ako dolžnik odplača v 2 letih 50% celotnega dolga, se znižajo obresti za preostali dolg za 2%. Pri odplačevanju s hranilnimi knjižicami ni popusta.“ — Posojilnica je kljub težkim časom ohranila vedri optimizem in pričakuje boljših časov: „Sedaj bi pri naših rajfajzenovkah rabili po enega jurista, sodnika in vsaj deset policistov za odganjanje nasilnežev. Funkcionarji pri zadrukah so postali pravi strelovodi, v katere udarja strela ljudske jeze, sovraštva, natolcevanja, obrekovanja in celo hujskanja. Pri nas smo v naštetem na višku. morejo nam pa vseeno nič. Zavedamo se, da pride za sedmimi suhimi leti sedem debelih let. Ali ne?!“

Najboljši odplačilni načrt.

Najboljši odplačilni načrt je predlagala posojilnica v Leskovcu pri Krškem: „Po našem mnenju je najboljši odplačilni načrt **zavest dolžnikov**, da morajo svoje dolgove točno plačati, in pa **uvidevnost posojilnične uprave**, da zna ločiti, kdaj je potrebno prisilno terjati, kdaj pa potrpeti. Vsako drugačno poslovanje je le ovira.“

Za kompetenco sodišč.

Kot smo že navajali nekatere druge posojilnice, tako tudi posojilnica v Radečah predlaga kompetenco sodišč za rešitev vpra-

šanja, kdo je kmet in deležen zaščite: „Vprašanje, kdo je kmet, naj reši brezprizivno po svobodnem preudarku sresko sodišče, v čegar okolišu biva dolžnik, kot predhodno vprašanje v dotični tožbi. Če pa teče izvršba, naj se to vprašanje reši v nespornem postopku. — Postopek naj bo prost vseh taks in stroškov. — Ako je dolžnik ob najetju posojila bil kmet, pa se je pozneje posvetil drugemu poklicu, naj ne bo deležen zaščite.“

Proti pavšalni zaščiti.

Zelo dobro utemeljuje potrebo individualnega obravnavanja dolžnikov in neumestnost pavšalne zaščite posojilnica v Dobrniču: „Od dolžnika, ki redno plačuje obresti, se dolg ne sme terjati. **Saj obresti plačuje rad in tak, ki jih redno plačuje, bo tudi sam skrbel, da se dolga čimpreje reši.** — Kako je sploh mogoče predpisati določen obrok kmečkim dolžnikom, ko je v enem letu ta, v drugem letu drugi v stiski, da ne zmore? Načelstvo zadruge ni za to, da bi dolžnike oviralo in za njih stisko ne imelo obzirnosti, ampak je za to, da po svoji uvidevnosti kolikor mogoče olajša plačevanje vestnim dolžnikom. Brezvestni zapravljivci in pijanci naj gredo na boben, saj itak ni ničesar več njihovega. Čemu bi jih umetno vzdrževali? Vsi ti predpisi so proti zadrugnemu duhu. — Kdor ne plača obresti, ga posojilnica lahko terja za vse. Saj ne bo tožila razen po uvidevnosti in v skrajni sili. Vsi dolžniki so njeni člani in na občnem zboru imajo besedo. Če jim bo šlo za kožo, se bodo vse drugače kakor doslej zanimali za zadruge. Tako se bo gojil zadrugni duh.“

Posojilnice same bodo najbolje uredile.

Naravnost pogubna je zaščita tam, kjer ni dobre volje, a je možnost plačila. Posojilnice svoje člane pač najbolje poznajo in naj se jim zato prepusti svobodna odločitev

kot predlaga Ljudska posojilnica v Kočevju: „Zadugam naj se da možnost, da poostrijo plačilne pogoje pri onih dolžnikih, ki imajo denar, a nočejo plačati niti obresti niti kapitala in se zanašajo na takò razširjeno trditev, češ da je neumen, kdor kaj plača, ker bodo itak vsi dolgovi brisani. Naj bi se torej posojilnici prepustila odločitev, kdo more plačati in kdo ne, z omejitvijo, da morajo v spornem slučaju pri sodišču dokazati objektivno možnost, da dolжник plača.“

Vsaj obresti.

Kakor mnoge druge tudi posojilnica v Novem mestu predlaga, naj bi se vsaj obresti smele redno izterjavati: „Če kdo ne more dobiti iz svoje imovine toliko, da bi plačal obresti, je vsaka zaščita iluzorna, ker je jasno, da ne bo mogel plačati glavnice. Posojilnica, oziroma dolžnikovi poroki pa se postavljajo v nevarnost. — Da bi se dala izjemna določila za tiste dolžnike, ki radi vremenskih nesreč, požara, bolezni ne morejo plačati obroka, je tudi brezpredmetno. Saj je vsaka zadruga toliko uvidevna, da se bo na tako nesrečo ozirala in za plačilo obroka in obresti počakala do prihodnjega leta. Če bi se pa tako določilo vstavilo v uredbo, bi ljudje to izkoriščali in vedno našli kake izgovore. Saj končno danes ni človeka, ki ne bi imel kakih nepravil, ki mu otežkočajo izpolnitev obveznosti.“

Polletni obroki.

Posojilnica pri Sv. Lenartu je mnenja, da bi se s polletnimi obroki ali še krajšimi dolžnikom plačilo olajšalo: „Vnaprej je vpejljati vsaj polletne obroke za plačevanje obresti, morda celo trikrat na leto, da dolжник lažje zmore, posojilnica pa je bolj likvidna. Dosedanji način zaščite je odpovedal in ni koristil ne kmetu, ne posojilnici. Obrestna mera bi se bila lahko znižala tudi brez „zaščite“, ki naj z imenom vred izgine.“

Škoda pri prezadolženih.

Pri prezadolženih dolžnikih nastaja za upnike vsled naraščajočih obresti vedno večja škoda. Zato naj bi se taki slučajji od zaščite izvzeli po predlogu posojilnice v Št. Jerneju: „Dolžnikom, ki so zadolženi za vso vrednost posestva, se ugodnost zaščite ne prizna radi tega, da se posojilnica ne bi izpostavljala nevarnosti izgube, ker tudi vrednost zemljišča še pada. — Pri ostalih dolžnikih pa naj bi bilo načelstvo pooblašeno, da jim letni obrok preloži na drugo leto, ako jih je zadela nesreča ali elementarna nezgoda.“

Kmetu dohodke!

Brezupnost odplačilnega načrta vidi posojilnica pri Sv. Jakobu ob Savi, dokler ni poskrbljeno za kmetove dohodke: „Naj Zadruga zveza, pa tudi Glavna zadruga zveza vplivata na merodajnem mestu, da bodo imeli kmetje in delavci — dolžniki dohodke, iz katerih bodo lahko odplačevali svoje dolgov. Kako naj danes od kmeta izterjavamo, ko ne more plačati niti davkov, niti ne more pošteno obleči svoje družine?! Najprej je treba kmetu zavarovati življenje, potem bomo pa delali odplačilne načrte.“

Zaključek.

Brali smo v teh mnenjih naših zadrug sijajno kritiko sedanjega stanja. Ta kritika je toliko več vredna, ker so jo napisali možje praktičnih izkušenj in praktičnega gledanja.

Dobili smo veliko mnenj in predlogov, zelo drastično izraženih, kje in kakšen je izhod iz sedanjega položaja. Videli smo pa tudi, da na splošno vlada neverjetna enotnost v presoji položaja, pa tudi vsaj v glavnem o izhodu iz tega položaja. Tako-le bi bile posnete glavne misli:

1. Dosedanja zaščita kmečkih dolžnikov je povzročila veliko škodo in je imela dosti slabih posledic. Iz nje pogla-

vitno izvira nezaupanje vlagateljev v denarne zavode in nelikvidnost denarnih zavodov na eni strani, na drugi strani pa demoralizacija dolžnikov v obče. Zlasti se vidi tudi to, da je zaščita članov dolžnikov proti lastni zadrugi neumestna in škodljiva tudi za tiste dolžnike, ki vendar odgovarjajo solidarno in s celim premoženjem za vse obveznosti posojilnice. Posojilnice, katerih uprava je v rokah najboljših mož, veliko bolj poznajo in upoštevajo težave kmečkih dolžnikov radi sedanje krize kakor jih more poznati kakterakoli uredba.

2. Vprašanje kmečkih dolgov, ki se odlaga iz leta v leto, mora najti stvarno rešitev, ker je od tega odvisno ozdravljenje splošne gospodarske krize. Pri reševanju kmečkih dolgov pa so važne tri stvari:

a) Treba je izboljšati cene kmetijskih pridelkov, a istočasno znižati cene kme-

tijskih potrebščin: industrijskih in obrtnih izdelkov. To bo temelj plačilne sposobnosti in kupne moči kmeta.

b) Kmečke dolgove prevzame država, oziroma katera iz njenih privilegiranih denarnih ustanov. Na ta način se bo mogla izvršiti razdolžitev kmeta z najnižjo obrestno mero in na najdaljši rok. Na ta način se bo pa tudi z novimi sredstvi vzpostavila likvidnost denarnih zavodov in z likvidnostjo pridobilo nazaj zaupanje vlagateljev. Kmet bo zopet postal kredita sposoben. Vlagatelj pa bo zopet varčeval; kajti varčevanje je temelj napredka narodnega gospodarstva.

c) Z znatnimi novimi sredstvi bi bile paralizirane težke posledice deflacijske politike zadnjih let, izboljšala bi se kupna moč kmeta in bi se tako pomagalo tudi vsem ostalim panogam gospodarstva, ki danes v naši agrarni državi trpijo poglavitno radi opešane kupne moči kmeta.

Nova ruska kmetška zadruga.

O najnovejših izpremembah v stanju ruskega kmetškega združništva je priobčil „Slovenec“ dne 17. in 18. aprila t. l. zanimivo poročilo, ki ga zaradi njegove stvarne vrednosti objavljamo tudi mi. Poročilo se glasi:

Na letošnjem kongresu sovjetske Unije je dal Stalin po dolгих in tehtnih debatah uzakoniti važno postavbo, ki definitivno ureja način socialističnega gospodarstva posameznih poljedelskih edinic v Rusiji. Ker bomo podrobno karakterizacijo tega gospodarstva podali pozneje, naj zdaj naznačimo samo njegove glavne črte.

V carski Rusiji, pred revolucijo 1917, je bilo poljedelsko gospodarstvo urejeno zelo različno. V koloniziranih krajih, kakor n. pr.

v Sibiriji, je bilo privatno gospodarstvo z istimi oznakami kakor pri nas, in je bil kmet na splošno dobro situiran; ponekod je bil naravnost na stopnji ameriškega farmarja z obsežnim in zelo rentabilnim gospodarstvom. V evropski Rusiji, kjer so pa vladale kaj različne razmere, je kmet bil po večini po znatnem delu pravi proletarec. Po odpravi tlačanstva v šestdesetih letih prošlega stoletja, je imel ruski kmet premalo in čedalje manj zemlje, koje bogastva je po večini užival plemiški veleposestnik. Kar je pa imel svoje zemlje, je bila urejena v obliki starodavnega „mira“, ki je predstavljal neke vrste primitivno zadrugo. Zemlja je bila last mira, to je občine, ki jo je na shodih kmetov razdeljevala med posamezne člane kmečkih družin v takozvane „nadjele“, ter določala način in obseg obdelave. Užitek

„nadjela“ je faktično predstavljal popolno privatno last vsakega posameznika in se mir v to ni smel vtikati. Pač pa je mir vsako leto po potrebi zemljo predeljeval, to se pravi, da se je obseg in število nadjelov menjavalo in po družinskem prirastku večalo; tudi je mir vršil komasacije in podobno, da je prišel v okom pomanjkanju zemlje in rastočim ter menjajočim se potrebam posameznih kmečkih družin. Ta napol zadružni način gospodarstva, pri katerem so bila produkcijska sredstva povečini tudi privatna last kmeta, enako kakor živina, se je izkazal s časom kot popolnoma neprimeren. Ministrski predsednik Stolipin je izdelal obširno agrarno reformo, ki je imela namen, da kmeta osvobodi mira in to napol zadružno gospodarstvo, ki je bilo takšno, da je oviralo osebno podjetnost in svoboden razmah posameznika ter preprečevalo tudi napredek poljedelske produkcije sploh, zamenja s privatnim gospodarstvom. Seveda je imela Stolipinova reforma to bistveno napako, da ni utešila lakote ruskega kmeta po zemlji, to se pravi, da se ni lotila odkupa veleposestev. Zato je ruski kmet bil v carski Rusiji glavni element nezadovoljstva proti režimu.

Boljševiška revolucija je v prvih letih ustvarila v poljedelski produkciji pravo in popolno anarhijo. Vsak posameznik in vsaka posamezna občina, ki se je plemiške zemlje polastila, je opustila vsak socialen vidik. Vsak si je nagrabil, kolikor je mogel, ako mu niso preprečili drugi. Če poleg tega upoštevamo posledice poraza na bojnem polju leta 1917 in pa sledeče grozote meščanske vojne, se ne bomo čudili, če je nastala lakota. Ko je bila ta vojska končana, so se sovjeti lotili sistematične preureditve poljedelskega gospodarstva v najradikalnejši obliki svoje komunistične teorije in hiteli, da ustvarijo takozvano kolektivno gospodar-

stvo, po rusko: kolektivnoje hozjajstvo ali s kratico kolhoštvo. Ta način komunističnega gospodarstva pa se je izkazal istotako kot nemogoč, dasi so sovjeti z najbolj krutimi sredstvi iztrebili takozvanega „kulaka“, to je premožnega in srednjega kmeta, ki je bil malemu trn v peti. Nemožnost, da bi si posamezni kmet v komunističnem kolhozu pridelal toliko, kolikor za dostojno eksistenco rabi, ker se je njegovo prisilno delo usmerjalo oblastveno v to, da se je državi odrajtal ogromni del vseh produktov, dočim kmet od države ni mogel dobiti nazaj izdelkov, ki jih on potrebuje, je povzročil čedalje večje nezadovoljstvo s komunističnim gospodarstvom. To je pripravilo sedaj Stalina, ki je kolhoštvo z največjo brezobzirnostjo forsiral, da ta način stoodstotne kolektivizacije poljedelstva zamenja z drugim sistemom, ki kolektivizem omejuje z neke vrste socialističnim zadružništvom ali takozvanim „artélom“, kakor se v ruskem jeziku zadruga imenuje.

Ta „artelizacija“ ali pozadruženje poljedelskega gospodarstva, ki je zdaj v Rusiji uvedeno od 17. februarja 1935, se je v Evropi od nekaterih proglasilo kot nekaka demontaža komunizma. Temu pa v resnici ni tako. V načelu je tudi novi artél prav tako, kakor bivši kolhoz, zgrajen bistveno na komunističnem principu in se je ta princip praktično celo poglobil v nekem oziru, ki ga bomo pozneje razložili. Pač pa bo odslej vsak član ruskega artéla imel za svojo privatno uporabo večji del vrta in več živine, nego jo je smel imeti doslej (povprečno ena krava na vsakega). Zadružni princip v zapadnem smislu, ki pozna samo prostovoljno zadružno gospodarstvo, prihaja v novi ruski postavi do veljave samo navidez, ker se smatra, da je vsak član vstopil v artél prostovoljno in da sme iz njega tudi izstopiti. Ker pa izstopivši dejansko od sovjetske

uprave ne bo mogel dobiti na razpolago nobene zemlje, je ta določba gola fikcija. Nasprotno pa je zadnja sled principa privatne lastnine odpravljena s tem, da novi zakon ne pozna več nobenega „nadjela“, ki bi se nakazal vsakemu posamezniku, ampak vse meje med zemljo sploh odpravlja in se tudi zemlja ne nakazuje kakor v starem miru novim članom občine, to je v prvi vrsti novim otrokom družine, ampak se po možnosti povečuje samo ves skupni kompleks pozadružne zemlje, oziroma artélov. To se pravi, kmet mimo svojega vrta in določenega števila živine, ki se mu bo odsej odmerjala v večjem številu nego doslej po meri njegove pridnosti in različnih lokalnih potrebah individualno, ne bo štel zemlje za svojo, ampak za državno, kakor je bila prej veleposestniška. V tem oziru je nova socialistična zadruga v principu podobna staremu miru.

Bistvena vsebina zakona z dne 17. februarja 1935, ki ureja na poseben način rusko socializirano kmetско gospodarstvo, je sledeča:

Zadružniki. Vsi kmetje vasi ali kakšnega večjega rajona sploh se „prostovoljno“ združijo v zadrugo (artél), da s skupnimi produkcijskimi sredstvi in s skupno organiziranim delom zgradijo kolektivno gospodarstvo, ki naj produktivnost dela zviša.

O zemlji. Vse meje, ki so preje ločile posamezne dele (nadjele) kot zasebno lastnino ali uporabo posameznih članov, se odpravijo in vsi nadjeli tvorijo sedaj en sam zemeljski masiv, ki je last države, oziroma skupnosti, katera jo odstopi artélu v večno uporabo. Ta skupna zemlja se ne sme prodati ne kupiti niti dajati v najem. Zmanjšanje zadružne zemlje ni dopustno, pač pa, kolikor je možno, povečanje bodisi na stroške še svobodne državne zemlje ali pa na stroške tiste zemlje, kolikor jo še kmetje

obdelujejo posamič po privatnolastninskem sistemu.

Iz te zadružne zemlje dobi vsak posameznik kmetški dvor za osebno uporabo, malo parcelo kot zelenjadni ali sadni vrt. Velikost te zemlje sme biti od četrta do pol hektarja, ki se more ponekod zvišati do 1 ha, o čemer sklepa okrajna sovjetska uprava, kjer se dotični artél nahaja. Vsak sme seveda iz zemljiške zadruge izstopiti, toda ne more dobiti potem zemlje iz kompleksa zadruge, ampak samo iz še svobodne državne zemlje.

Zemlja artéla se po načrtu obdelave razdeli v posamezna polja, toda ne tako, da bi bilo kakšno polje uporabna last kateregakoli posameznega člana zadruge. Ti posamezni deli se obdelavajo kolektivno po takozvanih poljedelskih brigadah, ki so sestavljene iz članov artéla, oziroma članov posameznih kmetških dvorov.

Plemenska in druga živina se redi na posebni skupni farmi, kateri se po potrebi dodelijo potrebni pašniki in zemlja za posetev krme.

Proizvodna sredstva. Vsa delovna živina, ves poljedelski inventar in orodje, semena in krma kakor tudi gospodarska poslopja, so državna last. Nepodružabljena pa je stanovanjska hiša, vsakemu za zasebno uporabo odkazana živina, vsa perutnina in hlevi zanjo, kakor tudi orodje, ki je potrebno za vrt.

Vsak kmečki dvor dobiva iz zadružne farme v osebno uporabo eno kravo, dve teleti, svinjo z mladiči ali pa tudi dve, do 10 ovc ali koz, neomejeno število perutnine ter zajčkov in do 20 panjev.

V rajonih, kjer je živinoreja zelo razvita, dobi posamezni dvor lahko dve do tri krave s teleti, dve do tri svinje z mladiči, do 25 ovc in koz, neomejeno število perutnine in kuncev ter do 20 panjev. Ker je teh rajonov

v Rusiji ogromna večina, bo pretežni del ruskega kmečkega prebivalstva deležen te odmere.

V napol nomadskih rajonih, ki tvorijo velik del ruske države, je pa odmera osebne uporabe sledeča: 4 do 5 krav s teleti, 2 do 3 svinje, 30 do 40 ovac in koz, neomejeno število perutnine in zajčadi, do 20 panjev, en konj ali pa ena kobilica, ki daje kumis, ali pa dve kameli ali dva osla ali dve muli.

Popolnoma nomadski živinorejci, ki se s poljedelstvom skoro nič ne pečajo, pa dobijo v privatno uporabo: 8 do 10 krav, 100 do 150 ovac in koz, neomejeno število perjadi, do 10 konj in 5 do 8 kamel.

Delovanje. Zadruga (artél) bo vodila kolektivno gospodarstvo po državnem načrtu. Ta načrt gre za tem, da se „zadružna zemlja čim intenzivneje obdeluje, da se izrabi vsa zemlja brez izjeme in meliorira, da se vse orodje in vsi stroji polno izrabijo, da se dviga živinoreja in produkcija krme, da se vrši redno pogozdovanje, da se razvija domača obrt in ribištvo, da se izobrazijo človeški poljedelski material, to je brigadirji, traktoristi, šoferji, veterinarji, sirarji in pastirji itd. in da se dviga kulturni nivo zadružnikov po časopisih, knjigah, radiu, kinu, knjižnicah, kopališčih in razvitju sadjarstva ter izboljševanju in okraševanju domov.“

Važna je določba, o kateri bomo pozneje obširneje govorili, da je treba ženske vzgajati h kolektivnemu gospodarstvu in javnemu življenju tako, da bi bile čimdalje bolj razbremenjene pri vzgoji otrok, kuhi in podobnem. Vsaka artel naj zato zgradi otroški vrtec, igrišče in podobne naprave.

Člani. Člane sprejema občni zbor. Član artéla mora biti ob vstopu star najmanj 16 let in se sprejem dovoli bivšim „kulakom“ in njihovim otrokom pod pogojem, da se v treh letih izkažejo v poštenem delu in dobrem komunističnem prepričanju. Izključiti

se sme član samo po dvetretjinski večini s pravico priziva na okrajni sovjet.

Vsak član plača artelu (zadrugi) vstopnino 20 do 40 rubljev, ki pridejo v nedeljivi zadružni fond. Artél ustanovi tudi fond za invalide in starce ter sirote v višini 2 odstotkov brutto produkcije.

Zadruga določi na občnem zboru višino onega dela pridelkov, ki naj se prodajo državi ali na svobodnem trgu.

Ostali del zadružne žetve in produktov živinorejstva razdeli zadruga na člane po delovnih dnevih, ki so jih opravili tekom leta.

Iz izkupička v denarju plačuje zadruga državi zakonito določene davke in krije ostale stroške zadruga ter različne njene obveznosti, predvsem vračilo kreditov poljedelske banke.

Ostanek čistih dohodkov zadruga se razdeli med člane po delovnih dnevih.

Organizacija. Vsa dela zadruga opravljajo člani po zadružnem delovnem redu osebno. Nastavljajo se samo specialisti: agronomi, inženjerji, tehniki in podobni ter začasno delavci v izjemnih slučajih za nujna dela, ki jih člani sami ne morejo izvršiti.

Iz članov artéla sestavlja uprava brigade, ki se lotijo obdelovanja posameznih kosov zemlje po delovnem redu. Vsaka brigada dobi potrebno orodje in živino na razpolago od uprave. Brigade za poljsko delo se določijo za ves čas poseva in žetve, dočim traja delovna doba živinorejske brigade najmanj tri leta. Nosečim in doječim ženskam se delo olajša tako, da so osvobojene dela en mesec pred in en mesec po porodu. Ta dva meseca dobivajo polovico povprečne mezde.

Vsa poljedelska dela zadruga se opravljajo na podlagi akorda. Za vsakega člana se določi minimalna mera tega, kar mora storiti. Vsako delo se oceni v delovnih dnevih v zvezi s kvalifikacijo delavca in kako-

vostjo dela. Vsak član zadruga ima delovno knjižico. Vsako delo nad povprečno mero se plača z dodatkom v višini 10% skupne vsote vseh delovnih dni, dočim morejo posamezni nadzorniki in voditelji brigad dobiti do 20% dodatka, dočim se brigadam, kojih storitve so ostale pod povprečjem, 10% odtegne.

Razdelitev dohodkov zadruga se vrši izključno le na podlagi števila delovnih dni vsakega posameznega člana. Vsak član lahko dobi tekom leta predujem 50% vsote, ki mu gre za njegovo delo. Istotako se dajejo predujmi v naravi pred početkom mlačve. Za

slabo in neracionalno delo so določene kazni in eventualna izključitev iz zadruga.

Uprava. Najvišji organ zadruga je občni zbor, ki voli upravo, kojega sklepe sprejema navadna večina po javnem glasanju. Uprava sestoji iz 5 do 9 oseb izvoljenih na dve leti. Občni zbor izvoli tudi predsednika zadruga, ki je obenem predsednik uprave.

Občni zbor se mora sklicati najmanj dvakrat na mesec. Računovodja je v vsem odvisen od predsednika. Razen tega se izvoli nadzorni odbor. Nadzorni odbor izvrši kontrolo štirikrat na leto.

Sovjetski kmet postaja kapitalist.

V ruski državi stopa v zadnjih letih kmet čimdalje bolj v ospredje političnega in gospodarskega življenja. Njemu na ljubo so premenili volilni red in ustavo ter mu priznali državljansko enakopravnost. Sedaj so mu priznali tudi večje ugodnosti glede posesti. To se je zgodilo na ta način, da so izdali nov statut za kolektivna gospodarstva. Občni zbor kmetov v kolektivu dobi večje pravice, najvažnejši del novih odredb pa se tiče stabiliziranja in pravnega zavarovanja zasebne posesti. Določilo se je, kaj sme imeti kmet kot zasebno lastnino in kolik delež mu pripada v kolektivnem gospodarstvu. Za časa, ko so uvažali kolektivno gospodarstvo, je bilo postavljeno načelo, da je družabna lastnina sveta in zato so s skrajno doslednostjo preganjali in zatirali vsako željo po zasebni posesti. Danes je to drugače. Načelo nove gospodarske uredbe je Stalin označil sledeče: Družabni in individualni lastninski interesi kmetijstva se morajo spraviti v soglasje. Sedaj je znova dopuščeno stremeti po osebnem blagostanju.

To je celo vodilna misel nove politike. Novi normalni statut odreja, da se državna zemlja izroča posameznim kolhozom za „večne“ čase v izkoriščanje. Kolektiv pa ne sme te zemlje niti odprodati niti dati v zakup, tudi samo deloma ne. S tem je kmetijski stan dobil nekako fidejkomisno pravo, pri čemer pa fidejkomisni posestnik ni posamezna družina, ampak vaški kolektiv.

Kmetom se priznava tudi nekaj zasebne lastnine, in sicer različno po posameznih pokrajinah, v katere je v ta namen razdeljena sovjetska država. Za vse predele je določeno, da sta dvorišče in vrt zasebna posest kmetova. Poleg tega se mu lahko odstopi četrтина hektarja do celega hektarja zemlje za zelenjadni vrt. Najvažnejše so pa določbe glede posesti živine. Za vso sovjetsko Rusijo je zasebna posest perutnine in domačih kuncev neomejena. Dalje sme imeti kmet v sovjetski uniji do 20 čebelnih panjev. Posest velike in srednje živine je urejena po raznih predelih različno. Država je razdeljena v čiste žitne pokrajine, v katerih živinoreja nima po-

sebnega pomena, poljedelske kraje z razvito živinorejo, pokrajine z neznatnim poljedelstvom in slednjič v čiste živinorejske pokrajine z nomadskim prebivalstvom. V prvo navedenih predelih sme imeti kmet eno kravo, dva teleta, eno svinjo z mladiči in 10 koz ali ovac kot svojo zasebno lastnino. V drugi kategoriji sme imeti kmet 2 kravi in od njih izvirajoča teleta, 2 do 3 svinje z mladiči in do 25 ovac. V tretji skupini je dovoljena še večja posest; tu sme imeti kmet 5 krav, 3 svinje, 40 ovac, enega konja, 1 velbloda ali 2 osla ali 2 muli. V čistih živinorejskih pokrajinah je dovoljeno imeti do 10 krav, 150 ovac, 10 konj, 8 velblodov. V mnogih

agrarnih pokrajinah, kjer velja konj kot produkcijsko sredstvo in je zato kolektiviziran, ima kmet pravico, da si v slučaju potrebe lahko konje izposodi od kolhoza. Ali predno bo mogoče kmetom pridobiti si dopuščeno število živine, bo preteklo več let. Toda kolektivi bodo podpirali nabavo živine s posojili.

Dalje je treba upoštevati, da se med kmete razdele celokupni dohodki kolektiva po odbitku davkov. Ti dohodki so seveda v raznih krajih različni in so tudi zelo odvisni od spretnosti kolhozove uprave in delovne discipline. Brez dvoma bodo kmetje poskušali doseči še večje pravice glede zasebne lastnine.

Banovinski davki, takse in doklade.

Z odločbo od 11. aprila 1935 je odobril minister za finance proračun dravske banovine za leto 1935/36, ki izkazuje 119,296.035 Din izdatkov. Pravilnik o banovinskih davščinah je stopil v veljavo 1. aprila 1935. V pokritje potrebščin dravske banovine se pobirajo naslednje banovinske davščine.

1. občna banovinska doklada k vsem državnim neposrednim davkom v izmeri 53%.

2. 5% nadomestna doklada za odkupnino osebnega dela na cestah k vsem državnim neposrednim davkom.

3. 5% zdravstvena doklada k vsem državnim davkom.

4. banovinska trošarina na alkoholne pijače in sicer: a) na pivo 60 Din od hl; b) na esence, ekstrakte in eterska olja z alkoholom 400 Din od 100 kg; c) na rum, liker, konjak in špirit 5 Din od hl.

5. trošarina na ogljikovo kislino in umetne brezalkoholne pijače, ki znaša od 1 kg: a) 5 Din za proizvodnjo brezalkoholnih pijač in b) 2.50 Din za ostale namene.

Na umetne brezalkoholne pijače, napravljene v dravski banovini brez dodatka ogljikove kisline, se plača trošarina v iznosu 0.10 Din od vsakega decilitra vsebine. Brezalkoholne pijače, napravljene brez dodatka kemikalij, so trošarine proste. Umetne brezalkoholne pijače, uvožene v območje dravske banovine, so zavezane trošarini v znesku 0.10 Din od vsakega decilitra vsebine.

6. trošarina na mineralne vode znaša pri steklenicah izpod enega litra vsebine 0.20 Din, pri steklenicah od enega do dveh litrov vsebine 0.30 Din, pri večjih steklenicah pa 0.20 Din od vsakega začetega litra vsebine. Na mineralno vodo, ki se proizvaja in potroši v dravski banovini, plačujejo trošarino proizvozniki sami na ta način, da nalepijo na steklenice ustrezni banovinski trošarinski znak.

7. trošarina na očetno kislino znaša 3 Din od 1 kg 100% jakosti.

8. trošarina na kvas se pobira v iznosu 4 Din od 1 kg.

9. trošarina na bencin se pobira kot banovinska doklada na državno trošarino in znaša 100 Din na 100 kg tekočine.

10. trošarina na konsum električnega tako znaša 20 par od kilovatne ure pri ceni toka do 4.99 Din in 15 par od kilovatne ure pri ceni toka nad 4.99 Din za kilovatno uro. Pri ceni toka nad 7 Din se trošarina ne plačuje. Zaradi odmere davščine se odbijejo od brutto odškodnine vse javne davščine. Trošarino pobirajo podjetja, ki tok neposredno dobavljajo konsumentom obenem z odškodnino za porabljeni tok. Ta podjetja odvajajo pobrano trošarino mesečno za prejšnji mesec banovinski blagajni obenem s preglednim izkazom konsuma električnega toka za razsvetljavo in z navedbo prodajne cene. Uporaba toka za razsvetljavo trgov, ulic in za državne in samoupravne zavode in urade je izvzeta od plačevanja trošarine.

11. trošarina za pnevmatiko znaša letno:

a) za osebne avtomobile in avtobuse za vsakih začetih 50 kg čiste teže 25 Din, za tovarne avtomobile za vsakih 50 kg čiste teže 15 Din. Poleg tega še za vsakih začetih 50 kg nosilnosti: a) do 1500 kg 10 Din, za vsakih nadaljnjih začetih 50 kg 5 Din.

12. taksa na plesne prireditve, podaljšavo policijske ure in 40% na doklade na državno veselico takso.

13. 40% doklada na državne takse na vstopnice in 4% taksa od vrednosti kinematografskih vstopnic.

14. taksa na lovske karte.

15. taksa na zakupnino lovišč in ribolovov.

16. taksa za šoferske legitimacije.

17. taksa od prenosa nepremičnin znaša 2% (dosedaj 1.50%) od vrednosti nepremičnin. Od prenosov nepremičnin, ki postanejo, oziroma ostanejo predmet dopolnilne prenosne takse, se ta taksa ne pobira.

18. doklada k dopolnilni prenosni taksi znaša 100%.

19. taksa za zavarovalne premije; to takso plačujejo vse zavarovalnice v iznosu 1% od vseh plačanih kosmatih zavarovalnin.

20. davščina na dediščine; na državno osnovno takso od dediščin se pobira banovinska doklada v iznosu 20%. Pri dediščinah, ki so po čl. 6 točka 5 zakona o taksah oproščene državne takse, se pobira samostojna banovinska taksa v višini:

a) 1% od čistega pripadka nad 20.000 do všteti 50.000 Din, b) 2% od čistega pripadka nad 50.000 Din. Osebe, ki plačajo od svojega dedinskega pripadka že banovinsko prenosno takso ali dopolnilno takso, ne plačajo te davščine.

21. taksa na posest, odnosno nošenje orožja.

22. banovinske administrativne takse in doklade k državnim taksam po zakonu o taksah.

V banovinskih poslih se pobirajo naslednje banovinske takse:

a) 50% na doklada k istovrstni državni taksi po tar. postavkah 25, 33, 41, 42, 43, 47 in 48; b) 100% doklada k državni taksi po tar. post. 229.

K državni taksi po tar. postavkah 8, 91, 92, 93, 108, 109, 113, 115, 118, 127, 257, 276 in 285 zakona o taksah se pobira 50% na banovinska taksa.

Banovinski taksi niso zavezane pobornice, s katerimi potrjujejo nameščenci in delavci plače, odnosno mezde.

23. taksa za prenos lastništva na živinskih potnih listih znaša: a) za drobnico 2 Din, b) za posamezno veliko žival 4 Din. To takso plača kupec.

24. prispevek avtobusnih podjetij za prekomerno uporabo cest.

Zoper odmero banovinskih davščin je

dopustna pritožba na bansko upravo v 15 dneh od dne, ko je bila odmera priobčena davčnemu zavezancu ustmeno ali pismeno. Pravica do odmere banovinskih davščin zastara v petih letih od dne 1. januarja onega

leta, v katerem je nastala davčna obveznost. Pravica do izterjave odmerjenega davka pa zastara v 3 letih od dne, ko je bila odmera davčnemu zavezancu pismeno ali ustmeno priobčena.

Zadružne gostilnice in obrtni zakon.

Zbornica za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani je 11. marca 1935 vložila na bansko upravo predstavko, katere vsebina je kratko povedano naslednja:

„Nekatera konsumna društva, ki izvršujejo v lastnem obratu gostilničarsko obrt (ljudske kuhinje) se branijo pristopiti v gostinsko udruženje, ki obstoji za dotični kraj. Pri tem se sklicujejo na tretji odstavek § 1 obrtnega zakona, češ da ne spadajo pod odredbe obrtnega zakona. Tako tolmačenje določil obrtnega zakona pa je pogrešno. Tudi zadrage, ki izvršujejo gostilničarsko obrt ali imajo ljudske kuhinje, morajo imeti dovolilo in morajo pristopiti gostinskemu udruženju.“

S stališča obrtnega zakona je ta zahteva pravilna in utemeljena.

V tretjem odstavku § 1 obrtnega zakona je predpisano, da se odredbe obrtnega zakona ne uporabljajo na gospodarske zadrage samo tedaj, če ni s tem zakonom izrečno kaj drugega odrejenega in če zadrage: 1. omejujejo svoje poslovanje na lastne člane, 2. ne razdeljujejo dobička, 3. ne dajejo članom načelstva in nadzorstva tanižem, 4. če se zadrugine rezerve nikdar ne smejo porazdeliti med člane, 5. če na deleže sploh ne plačujejo obresti, ali pa dajejo kvečjemu 6% obresti.

Ako bi kaka zadruga izpolnjevala vse tu našete pogoje, bi vkljub temu spadala pod določbe obrtnega zakona, če zakon izrečno določa za dotične zadrage kaj posebnega.

In res odreja obrtni zakon v § 61, peti odstavek: Zadrage, ki opravljajo kak obrt, ki je naštet v § 60, morajo imeti za to predpisano dovolitev (koncesijo). Tako dovolilo morajo imeti tudi zadrage, ki jih omenja tretji odstavek § 1.

Med obrte, za katere je treba imeti posebno dovolitev (koncesijo) spadajo po § 60, točka 22, obrt. zak. gostilniški obrti katerekoli vrste. Za izvrševanje gostilniškega obrta je torej izrečno predpisana koncesija in se po § 61 taka koncesija zahteva tudi od gospodarskih zadrug, čeprav bi izpolnjevale vse zgoraj navedene pogoje iz § 1, odstavek tretji.

Obrtni zakon razločuje več vrst gostilniških podjetij. Po § 76, točka 8, spadajo pod gostilniške obrate tudi t. zv. ljudske kuhinje, t. j. obrati, v katerih se oddajajo jedila in mlečni proizvodi.

Ker so ljudske kuhinje gostilniški obrati, morajo izpolnjevati vse pogoje, ki so po zakonu potrebni za dosego dovolitve (koncesije). Taki pogoji so n. pr. da morajo biti prostori primerni, higijenično urejeni in pred podelitvijo koncesije komisijsko pregledani. Prostori ne smejo biti v preveliki bližini cerkva, javnih šol ali bolnic. Predno se izda dovolitev, mora biti zaslišana občina in stanovsko udruženje glede potrebe. Za opravljanje pogostinskih obrtov (okrepčevalnic, ljudskih kuhinj in krčem) je dalje za poslovanje potreben dokaz posebne izobrazbe po določbah uredbe ministrstva za trgovino in

industrijo z dne 6. oktobra 1934, t. j. dokaz o najmanj štiriletnem delu v takem ali sličnem podjetju.

Samo ob sebi se razume, da morajo

zadruge, ki vodijo ljudske kuhinje ali slične gostilniške obrate, pristopiti v dotično strokovno združenje in plačevati s članstvom vezane pristojbine, ob pristopu pa vpisnino.

Iz našega združništva.

Zopet zloraba zadruge. V našem listu smo že večkrat opozarjali na lažizadruge, ki so se pojavljale v zadnjem času. Kakor je videti, se ljudje še vedno niso spametovali in gredo še vedno na lim varalicam in njihovim vabam. O novem takem slučaju poroča „Slovenec“ z dne 12. aprila 1935 sledeče:

Maribor ima čudno srečo, da je najugodnejši teren za razne „družbe“ in „zadruge“, ki se bavijo z dvomljivimi posli ter končno končajo s krahom. V živem spominu je še vsem krah Kmetijske eksportne zadruge, ki se pravkar sedaj končuje s končno likvidacijo. Upniki bodo dobili le 48 % vseh svojih terjatev. Na stotisoče narodnega premoženja se je na ta način ugonobilo. Ni pa še ta afera čisto končana, ko je že druga na vidiku, povsem podobna prvi, le da je po obsegu nekoliko manjša. Gre za posle „Naprednosti“, reg. pomožne blagajne v Mariboru, ki jo je banska uprava s svojim odlokom dne 31. januarja t. l. razpustila ter odredila likvidacijo. Ker je imela blagajna okrog 2500 članov v vseh delih Slovenije, je naravno zavladalo med njimi zaradi tega veliko razburjenje in ogorčenje proti onim, ki so blagajno vodili. Da je to razburjenje povsem upravičeno, dokazujejo rezultati preiskave, ki jo vrši likvidator dr. Senekovič. Revizija je ugotovila, da je bila zavarovalno-tehnična podlaga popolnoma zgrešena, pogrešen je bil prevzem članstva od Splošnega podpornega in kreditnega društva po „Naprednosti“, ker ni prejela za to zadostnega kritja, sprejemali so se prestari zavarovanci in vodila se je pomanj-

kljiva statistika o številu, starosti zavarovancev, oziroma članov in o višini zavarovalnih vsot. Po pravilih je znašala zavarovana vsota od 2000 do 6000 Din. V resnici pa je bila večina oseb zavarovana za vsote od 10.000 do 20.000 Din. V knjigah se je to prekoračenje pravil skril tako, da so bile vpisane po dve, tri ali štiri police, glaseče se na 5000 Din, pod isto številko, zavarovane vsote pa se niso označevale s številkami, ampak s črkami. Po zakonu smejo postati člani blagajne samo osebe v starosti od 21 do 60 let, po pravilih pa bi morala biti najvišja starostna meja zavarovancev 60 let. V resnici je večina zavarovancev starih nad 60 let, največ 80 letnikov, imajo pa celo nekega Metuzalema z 99 leti. Krog zavarovanih oseb je bil po pravilih ozko omejen: zavarovati bi smel mož ženo ali narobe ter lastne otroke in starše. V resnici so se pa zavarovale čisto tuje osebe. Poslovanje se je vršilo čisto na primitiven način. Ni bilo niti točne statistike članstva po starosti niti po zavarovanih vsotah. Aktiva znašajo sedaj 2,881.959 Din, od tega pa je 1,701.957 Din terjatev na nevplačanih premijah. Izdatki znašajo 3,620.177 Din, tako da je blagajna močno pasivna, četudi bi se posrečilo izterjati vse zaostale premije, kar pa je zelo dvomljivo.

Odgovornost za to nepravilno poslovanje „Naprednosti“ nosijo ljudje, ki so s tem zakrivali njen razpust. Kljub temu pa ne mirujejo ter so že pripravili novo društvo, ki naj bi prevzelo člane „Naprednosti“. Razposlali so na člane posebno okrožnico, s katero jih vabijo za pristop k „Slogi, reg. pomož. blagajni“, ki je bila ustanovljena že

pred leti, pa se ni mogla nikoli razviti. „Sloga“ ima sedaj samo 1 plačujočega člana in v blagajni 400 Din. Upamo, da se jim njihova namera ne bo posrečila. Morda se bo vendarle našel kje kak paragraf, s katerim se bo dalo tako početje preprečiti ter ljudi obvarovati nadaljnje škode.

Zadružništvo v inozemstvu.

Kreditne zadruge v Zedinjenih državah. Med države, kjer se je zadružništvo začelo širiti v večjem obsegu šele v zadnjih desetletjih, spadajo tudi Zedinjene države. Silna gospodarska kriza je tudi tu storila svoje in je pognala revne sloje, da so začeli v samopomoči iskati protiutež proti gospodarski bedi. Ta okolnost in pa smotreno podpiranje in širjenje samopomočnih organizacij, ki ga izvaja tamošnja zveza posojilnic, je bilo vzrok, da so se kreditne zadruge v zadnjih 10 letih začele širiti zelo hitro. Od leta 1925 do 1933 se je njihovo število pomnožilo od 419 na 2016.

Po statistiki za leto 1933 je pri 1772 kreditnih zadrugah znašalo število članov 360.000, tako da odpade na posamezno zadružno povprečno 215 članov. Deležni kapital pri vseh zadrugah je znašal 22.467.861 dolarjev ali povprečno na enega člana 62 dolarjev. Garancijski fondi so znašali 2 mil. 372.711 dolarjev. Iz podatkov izhaja, kako veliko važnost polagajo v Ameriki na zbiranje lastne obratne glavnice. Visoka lastna sredstva dajejo zadrugi moč, da se more razvijati samostojno in da zadrugi ni treba, da bi bila preveč odvisna od zunanjih vplivov.

Kreditne zadruge so v letu 1934 dovolile nad 28 milijonov posojil, tako da odpade povprečno na eno zadružno 22.811 dolarjev novih posojil. Posojila so se dajala le v manjših zneskih, povprečno je eno posojilo znašalo 138 dolarjev.

Ker so kreditne zadruge v Zedinjenih državah postavljene na zdravo gospodarsko podlago, jih čaka brez dvoma še velik razvoj.

Gospodarstvo.

Kmetijski dolgovi na Nemškem. Po statističnih podatkih so dolgovi nemških kmetovalcev v vzhodnih pokrajinah znašali po hektaru zemlje 694 mark, med tem ko je v zapadnih delih države znašal dolg na 1 ha samo 589 mark. Tudi drugače so razmere na zapadu povolnejše, kajti tu znaša dolg samo 40% od katastrske vrednosti zemlje, dočim se na vzhodu dolg vzpenja do 76%. Zlasti je težko obremenjena velika posest. Pri posestvih od 200 do 400 ha znaša zadolžitev celo 90% od vrednosti. Najugodnejši je položaj pri srednjih kmetijah od 20 do 50 ha, pri katerih zadolžitev ne presega 67% vrednosti na vzhodu, na zapadu pa celo samo 37%. Nahajajo se pa tudi v znatnem številu posestva, katerih dolžniki so zadolženi nad 100% katastrske vrednosti zemlje.

Novemu režimu zadaje veliko skrb razdolžitev kmečkega stanu, zlasti odkar zakon o kmetijskih nasledstvenih posestvih zabranjuje eksekutivno prodajo imetja za napravljene dolgove. V dobi inflacije so se bili nemški kmetovalci popolnoma oprostil vseh svojih dolgov, sedaj pa so že zopet zadolženi v velikem obsegu. To dokazujejo številke, po katerih znaša zadolžitev pri srednjih kmetijah v zahodnih krajih 33—51% od prometne vrednosti, v srednjih delih 46%, v Šleziji 61%, v vzhodnih pokrajinah 78% in v severni Nemčiji celo 85%. To so zelo težke razmere, zlasti ako se vpoštevata, da obresti na zadolženih posestvih odjemajo velik del od bruto dohodkov: v zapadni Nemčiji od 10 do 11%, v vzhodni pa skoraj še enkrat toliko, tako da na teh posestvih

lastnik sploh nima čistega dohoda od svojega gospodarstva. Nacionalistični režim je odločen, da vse kmetijske dolgove prenese na državo in da bodo kmetovalci v bodoče državi odplačevali svoje dolgove. Država bo dovolila zadolženim kmetom tako povoljne pogoje za odplačevanje in mu omogočila odlog plačil za slučaj slabe letine itd., da se bo lahko vsak reden gospodar rešil svojih dolgov.

Pravo.

Davek na poslovni promet na mlečne proizvode. Na predlog Glavne zadrुžne zveze je kmetijsko ministrstvo v nekem konkretnem slučaju zahtevalo od finančnega ministrstva pojasnilo, kaj se ima razumeti pod izrazom „osnovni kmetijski proizvodi“ v točki 2 a čl. 8 zakona na poslovni promet. Na to vprašanje je finančno ministrstvo z aktom št. 22930/III od 12. aprila 1935 odgovorilo sledeče:

„Po ponovnem proučenju tega vprašanja... smatra oddelek za davke, da se sir, maslo in ostali mlečni proizvodi, katerih predelavo vrše kmetovalci brez posebnih priprav in nima značaja industrijskega ali obrtnega predelovanja, kvalificirajo kot osnovni proizvodi, da takšen promet kmetovalcev ni podvržen davku na poslovni promet in da na drugi strani z ozirom na stilizacijo čl. 159 finančnega zakona za 1926/27 tudi niso podvržene temu davku kmetijske zadrुge, ki vrše svoje poslovanje v mejah navedenega člena, tudi ako mleko predelavajo v sir in maslo s posebnimi mehaničnimi pripravami.

Ker oddelku za davke ni znano, da bi

ZADRUŽNA TISKARNA

registrovana zadruga z omejeno zavezo

LJUBLJANA
TYRŠEVA CESTA ŠT. 17

Izvršuje lepo in po niz-
kih cenah vsa tiskarska
dela: tiskovine za bra-
nilnice in posojilnice,
trgovine, urade in ban-
ke, kartoteke, lepake
in vabila za gledališke
odre in koncerte, vizitke
kuverte, posmrtnice itd.

davčne uprave gorenjih zakonskih predpisov ne tolmačile pravilno in ker oddelek za davke ni pristojen, da bi dajal z razpisi avtentična tolmačenja obstoječih zakonov, smatra oddelek za davke kot edino umestno, da zadrुge, kolikor bi bile nezadovoljne s predpisom davka na poslovni promet, predpis osporavajo s pritožbami.“

Iz navedenega sledi, da je proizvode od mleka (sir, maslo) smatrati kot osnovne kmetijske proizvode. Dalje pa tudi sledi, da kmetijske zadrुge niso dolžne plačevati davka na poslovni promet od mlečnih proizvodov, seveda ako izpolnjujejo pogoje iz točke 2 a čl. 8 zakona na poslovni promet (t. j. če po pravilih ne razdeljujejo dobička in če prejemajo mleko samo od svojih članov).

Rokopisi naj se pošiljajo na naslov: Uredništvo „Narodnega Gospodarja“ Ljubljana, Zadrुžna zveza.
Izdajatelj: „Zadrुžna zveza“ v Ljubljani. — Odgovorni urednik: Anton Kralj, tajnik „Zadrुžne zveze v Ljubljani.“
Tisk Zadrुžne tiskarne (Srečko Magolič) v Ljubljani.

Redni občni zbor Hranilnice in posojilnice v Svetinjah, r. z. z. n. z., se bo vršil v nedeljo dne 7. julija 1935 ob 1/2 8 zjutraj v prostorih posojilnice. Dnevni red: 1. poročilo načelstva in nadzorstva. 2. odobritev računskega zaključka za leto 1934. 3. slučajnosti.

Redni občni zbor Posojilnice v Sv. Križu pri Kostanjevici, r. z. z. n. z., se bo vršil v nedeljo dne 7. julija 1935 po prvi sv. maši v uradnih prostorih. Dnevni red: 1. poročilo načelstva. 2. poročilo nadzorstva. 3. odobritev rač. zaključka za l. 1934. 4. volitve načelstva. 5. volitve nadzorstva. 6. predlogi. 7. slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Vavti vasi, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 23. junija 1935 ob 7 zjutraj v Zadrugi pisarni. Dnevni red: 1. poročilo načelstva in nadzorstva. 2. potrjenje računskega zaključka za l. 1934. 3. nadomestna volitev: a) dveh članov načelstva, b) nadzorstva. 4. slučajnosti.

Redni občni zbor Hranilnice in posojilnice na Vinici, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 7. julija 1935 ob 3 popoldne v župnišču na Vinici. Dnevni red: 1. čitanje zapisnika zadnjega obč. zbora. 2. poročilo načelstva in nadzorstva. 3. odobritev račun. zaključka za leto 1934. 4. volitev načelstva in nadzorstva. 5. slučajnosti.

Gospodarska zveza v Ljubljani notira naslednje cene: Tomaževa žlindra baza 18%, Din 134.—; rudninski superfosfat v vrečah po 50 in po 100 kg à Din 98.—; kalijeva sol po 100 kg Din 156.—, kostni superfosfat Din 118.—; apneni dušik v pločevinastih bobnih Din 200.—; apneni dušik v papirnatih vrečah Din 185.—; kostna moka Din 100.—; mavec (gips) Din 40.—; nitrofoskal v vrečah Din 143; klajno apno Din 275; lanene tropine Din 2.10; modra galica Din 5.15; žveplo Din 2.60. Pri vagonem odjemu se cene za gnojila in cement znatno znižajo na franco vsaka postaja. Mlatilnice s tresali in reto Din 4.100.—; slamoreznice Din 1.700 do 2.000; čistilnik 10 sit Din

1.500; plugi Lesce Din 880—995; reporeznica M. R. Din 550; trijerji Din 2.000 do 3.500; mlatilnice na ročni pogon Din 2.200; robkači Din 900; sadni mlini Din 1.400 do Din 1.700; brzoparilniki Din 1.050 do Din 2.800; kosilni stroji Din 2.000; travniške brane z zvezdnatimi členki Din 900; travniške brane z jeklenimi špicami Din 800; patent motike „Rapp“ Din 70.—. — Nitrofoskal, apneni dušik pri najmanjšem odjemu 5000 kg franko vsaka postaja. Modra galica iz tovarne „Zorka“ po konkurenčnih cenah.

Manufakturo vseh vrst po ugodnih cenah tudi proti plačilu s hranilnimi knjižicami članic „Zadružne zveze“ nudi Oblačilnica za Slovenijo v hiši Gospodarske zveze.

POSLOVNE KNJIGE IN TISKOVINE

Vse članice opozarjamo, da ima Zveza v zalogi vse knjige in tiskovine, kakor jih zahteva poslovanje kreditnih, blagovnih, produktivnih in drugih vrst zadrug. — Mnoge tiskovine nudijo za poslovanje znatno olajšanje in zasigurajo pravilnost kot npr. zapisnik o občnem zboru, vloga na sodišče, rač. zaključek. — Zveza ima v zalogi tudi vse pisarniške potrebščine, kot npr. svinčnike, peresa, pečatni vosek, papir, pivnike, registratorje, prelučnjače itd. — Zveza z naročanjem na debelo zasigura tudi najnižje cene.

V sledečem podajamo cene za najvažnejše tiskovine (I.), knjige (II.) in vzorna pravila (III.).

	I.	Komad
Rač. zaključki za hranilnice in posojilnice	Din	—50
za blagovne zadruga	"	—50
Zapisnik o rednem občnem zboru	"	—50
Vloga na sodišče (sprememba v načelstvu, ali prememba pravil)	"	—50
Izpiski iz knjige hranilnih vlog oz. posojil	"	1—
Obvezne izjave za dolžnike	"	—40
Tiskovine za izvl. tek. rač.	"	—30
Zadolžnice na poroštvo	"	—75
Zadolžnice na vknjižbo	"	—75
Zadolžnice na amortizacijo	"	—75
Prošnje za posojilo	"	—50
Pogodba za kredit v tek. rač.	"	—75
Obrestne tabele (na kartonu $3\frac{1}{2}\%$ do 6%)	"	2—
" $6\frac{1}{4}\%$ do 7% (na papirju)	"	3—
" $7\frac{1}{2}\%$ do $8\frac{1}{2}\%$	"	3—
" 9% do 10%	"	3—
Listek za izplačilo vloge	"	—10
Listek za izplačilo posojila	"	—10
Opomin dolžniku Din —10, Opomin porokom	"	—10
Opomin za podaljšanje posojila	"	—15
Zemljkknjižni predlog (list)	"	—40
Pole za inventuro	"	—75
Potrčila	"	—10
Izpiski (nova tisk.) tek. rač.	"	—75
Rač. zaključki (kartonirani po 20 komadov) za kreditne in nekreditne zadruga (zvezki)	"	22—
Denarne kuverte	"	—65
Kuverte za dopisovanje z Z. Z.	"	—10
Dopisnice za dopisovanje z Z. Z.	"	—05
Mlekarске pole	"	—75
Tiskovine (priloge menični kredit)	"	—75
Mape za zadolžnice	"	8—
Mape za ustanovne listine	"	12—

	U.	Komad
Knjiga hranilnih vlog	50 listov	Din 60—
"	100	105—
"	150	160—
"	200	270—
Knjiga posojil	50 listov	70—
"	100	115—
"	150	155—
"	200	270—
Razdelnik za kreditne zadruge	50 listov	60—
"	100	100—
"	150	135—
Razdelnik za nedenarne zadruge	24 listov	40—
"	50	60—
"	100	100—
"	200	170—
Blagajniški dnevnik	100 listov	45—
Blagajniški dnevnik	200 listov	95—

	Komad
Knjiga tekočih računov 50 listov	Din 40
Knjiga tekočih računov 100 listov cel gradl	72
200 " celo plat.	120
Amerikanski journal za blagovne zadruga	180
" nova izdaja	230
Knjiga denarnih listkov 100 strani	15
200 " " "	25
Knjiga pristopnic 50 listov	12
100 " " "	16
200 " " "	34
"Straca" 100 listov Din 65, 50 listov	40
Blagovni skonto 100 listov	75
Blagovni skonto 50 listov	45
Nakupna prodajna knjiga 100 listov	75
Nakupna prodajna knjiga 50 listov	45
Blago oddajni bloki	22
Vložni zapisnik 50 listov Din 30, 100 listov	50
Vložni zapisnik 200 listov	90
Hranilne knjižice (lično vezane v šagrinpapir)	4
" (vezane)	3
" (broširane)	1
" (celo platno)	550
Združno-posojilne knjižice	3
Nakupne knjižice	140
Knjižice za imetnike tekoč. računa 16 list.	475
Knjižice za električni tok	150
Imenik zadržnikov 20 listov	20
Imenik zadržnikov 30 " "	25
Imenik zadržnikov 60 " "	40
100 " "	70
Knjiga porokov	20
Knjiga odstopnic (broširano)	6
Sejni zapisniki	26
100 listov	30
Trgovske knjige z 2 kolonami	26
Indeksi	20
Mlekarske knjižice	375
Saldo-Konti na trdem papirju 50 listov	30
100 " "	50

	III.	Komadi
Pravila za hranil. in posojil. (Rajfeis.) . .	Din	2—
Pravila za hranil. in posojil. (Schulz.) . .	"	2—
Pravila za kmet. nabav. in prod. zadruge . .	"	2—
Pravila za živinorejske zadruge	"	2—
Pravila za kmetijska društva (strojne zadr.)	"	2—
Pravila za mlekarne zadruge	"	2—
Pravila za združne elektrarne	"	2—
Pravila za zavarovanje goveje živine . . .	"	2—
Pravila za strojne zadruge	"	2—
Pravila za živ. selekcijske zadruge	"	2—
Pravila za pašne in gozdne zadruge	"	2—